

**ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ,
ЯКІ СКАСУВАЛИ ПОПЕРЕДНЮ
СУДОВУ ПРАКТИКУ
(2024)**

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо визнання судом недійсними електронних торгів, проведених на підставі виконавчого напису нотаріуса.	
Правова позиція КЦС ВС згідно з Постановою від 23.12.2020 у справі №639/7253/18.	Правова позиція КЦС ВС згідно з Постановою від 03.06.2024 у справі №587/2230/21.
<p>Згідно з правовими висновками Верховного Суду України, викладеними у постановах від 18 листопада 2015 року у справі № 6-1884цс15; від 12 жовтня 2016 року, у справі № 6-1981цс16, підставою визнання прилюдних торгів недійсними є наявність не лише порушень вимог закону при проведенні прилюдних торгів, а й порушення прав і законних інтересів особи, яка їх оспорує. Отже, не лише недотримання норм закону під час проведення прилюдних торгів, а й порушення прав і законних інтересів особи, яка їх оспорує, є способом захисту та підставою для визнання прилюдних торгів недійсними.</p> <p>Тобто для визнання судом електронних торгів недійсними необхідним є: наявність підстав для визнання прилюдних торгів недійсними (порушення правил проведення електронних торгів); встановлення, чи порушується (не визнається або оспорується) суб'єктивне цивільне право або інтерес особи, яка звернулася до суду.</p> <p>Як вбачається із матеріалів справи та встановлено судом, виконавче провадження № 55219960 відкрито приватним виконавцем виконавчого округу Харківської області Семендяєвим О. С. на підставі виконавчого напису від 20</p>	<p>По своїй суті публічні торги мають бути найбезпечнішою підставою набуття майна, оскільки публічна процедура реалізації майна має гарантувати невідворотність результатів торгів та «юридичне очищення» майна, набутого у такий спосіб. Очевидно, що використання як підстави для оспорення торгів визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, суттєво підриває стабільність обороту та характеристику власне торгів як найбезпечнішої підстави набуття майна, за умови, що такої підстави недійсності не існувало в момент проведення публічних торгів.</p> <p>Судом встановлено, що спірні електронні торги з реалізації належної позивачу квартири відбулись на підставі виконавчого напису нотаріуса від 24 січня 2018 року, проведені 04 жовтня 2018 року, а рішення Сумського районного суду Сумської області від 07 квітня 2021 року у справі № 587/167/21, яким визнано таким, що не підлягає виконанню, виконавчий напис нотаріуса від 24 січня 2018 року, набрало законної сили 07 липня 2021 року, тобто з моменту залишення без змін постановою Сумського апеляційного суду у справі № 587/167/21.</p> <p>Отже, наявність підстав для визнання того чи іншого</p>

червня 2017 року № 11638, вчиненого приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Чуловським В. А., про звернення стягнення на транспортний засіб марки «Nissan» моделі «X-TRAIL», 2008 року випуску, номер шасі (кузов, рама, коляска) № НОМЕР_4 , легковий універсал, сірого кольору, державний номерний знак який належав позивачу.

Рішенням Ленінського районного суду м. Харкова від 25 жовтня 2018 року у справі № 642/6377/17 виконавчий напис, вчинений приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Чуловським В. А., зареєстрований в реєстрі за № 11638 від 20 червня 2017 року, визнано таким, що не підлягає виконанню, у зв'язку з порушенням вимог частини першої статті 27 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень».

Враховуючи те, що виконавчий напис нотаріуса, на підставі якого проводилась примусова процедура продажу рухомого майна на оспорюваних електронних торгах, визнаний у судовому порядку таким, що не підлягає виконанню, Верховний Суд дійшов висновку про недійсність електронних торгів, які були проведені на підставі такого виконавчого напису, що призвело до порушення майнових прав позивача.

Аналогічних правових висновків дійшов Верховний Суд і у постановках від 07 листопада 2018 року у справі № 712/1317/14-ц (провадження № 61-22566св18), від 12 грудня 2018 року у справі № 759/18852/14-ц (провадження № 61-21320св18), від 07 лютого 2019 року у справі № 522/1516/15-ц (провадження № 61-25870св18), від 03 липня 2019 року у

правочину недійсним має встановлюватися судом саме на момент його вчинення. Рішення суду про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, не має зворотної дії в часі і не може породжувати правові наслідки, у тому числі й щодо недійсності правочину, або впливати на інші юридичні факти, що настали до набрання законної сили рішенням суду про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню.

Ураховуючи фактичні обставини, які склалися у цій конкретній справі, апеляційний суд дійшов обґрунтованого висновку про те, що оскільки рішення суду про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, ухвалено 07.04.2021, набрало законної сили 07.04.2021, а електронні торги з реалізації належного позивачу нерухомого майна проведені 04.10.2018, тобто на час проведення електронних торгів виконавчий напис нотаріуса був чинний.

Верховний Суд погоджується з наведеним висновком апеляційного суду про відсутність підстав для визнання недійсними електронних торгів, проведених на підставі виконавчого напису нотаріуса, який в подальшому визнаний у судовому порядку таким, що не підлягає виконанню, оскільки на час проведення електронних торгів виконавчий напис нотаріуса був чинним, а відповідне судове рішення не має зворотної дії в часі.

Разом з тим права позивача можуть бути захищені шляхом відшкодування завданої йому шкоди (частина третя статті 386 ЦК України). Відповідачами за цим позовом можуть бути особи, з вини яких така шкода була заподіяна (див.: пункт 66 постанови Великої Палати Верховного Суду від

справі № 372/4917/13 (провадження № 61-11606св18), від 19 серпня 2020 року у справі № 202/1698/17 (провадження № 61-6431св20).

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/93879743>

22.06.2021 року у справі № 334/3161/17.

У зв'язку з викладеним Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду вважає, що наявні підстави для відступлення від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду у складі колегії судів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 07 листопада 2018 року у справі № 712/1317/14-ц (провадження № 61-22566 св 18) та від 07 лютого 2019 року у справі № 522/1516/15-ц (провадження № 61-25870 св 18), оскільки наявність підстав для визнання недійсними торгів має встановлюватися судом саме на момент їх проведення. Рішення суду про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, не має зворотної дії в часі і не може породжувати правові наслідки, в тому числі й щодо недійсності торгів, або впливати на інші юридичні факти, що настали до набрання законної сили рішенням суду про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/119907441>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
<p>Щодо правомірності посилання Верховним судом на правові висновки, зроблені судом касаційної інстанції у постановках, на які не посилався скаржник у касаційній скарзі.</p>	
<p>Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 08.11.2023 у справі №916/1489/22.</p>	<p>Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 04.06.2024 у справі №916/3724/21.</p>
<p>Аргументуючи ухвалене рішення, у цій постанові Верховний Суд послався не лише на зазначені скаржником та іншими учасниками справи висновки, але й на низку інших висновків Верховного Суду, на які не посилалися сторони у касаційній скарзі, відзиві та поясненнях. Як впливає із письмових та усних пояснень відповідачки ОСОБА_1, вона вважає це виходом суду касаційної інстанції за межі касаційної скарги. Цей аргумент є важливим і Верховний Суд вважає за необхідне надати на нього відповідь.</p> <p>Консультативна рада європейських суддів (далі - КРЕС) у п.1 висновку №20 (2017) від 10.11.2017 "Про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону" (далі - Висновок) вказала, що однакове та уніфіковане застосування закону обумовлює загальнообов'язковість закону, рівність перед законом та правову визначеність.</p> <p>КРЕС зазначила, що суперечливі рішення національних судів, особливо судів найвищих інстанцій, можуть призвести до порушення права на справедливий суд, передбаченого п.1 ст.6 Конвенції (п.9 Висновку).</p> <p>Судді країн континентального права керуються судовою практикою, особливо вищих судів, до чийх повноваження відноситься забезпечення єдності судової практики. У країнах</p>	<p>У разі подання касаційної скарги на підставі пункту 3 частини другої статті 287 ГПК України скаржник повинен обґрунтувати, в чому саме полягає неправильне застосування норми матеріального права чи порушення норми процесуального права, щодо якої відсутній висновок Верховного Суду (у чому саме полягає помилка судів попередніх інстанцій при застосуванні відповідних норм права та як саме ці норми права судами були застосовано неправильно). Водночас формування правового висновку не може ставитись у пряму залежність від обставин конкретної справи та зібраних у ній доказів і здійснюватися поза визначеними ГПК України межами розгляду справи судом касаційної інстанції.</p> <p>Посилаючись на пункт 3 частини другої статті 287 ГПК України щодо необхідності формування Верховним Судом висновку щодо питання застосування норм права у подібних правовідносинах, скаржник у касаційній скарзі має вказати конкретну норму права щодо застосування якої відсутній висновок Верховного Суду та навести аргументоване обґрунтування необхідності формування висновку Верховного Суду щодо застосування зазначеної ним норми права в контексті спірних правовідносин з урахуванням</p>

континентального права рішення суду, особливо Верховного, мають ширше значення, ніж для тієї окремої справи, стосовно якої ухвалене рішення (пункти 12, 13 Висновку).

Суддя має в цілому застосовувати закон послідовно, і тому надзвичайно важливим є чітко згадування в судовому рішенні про відхід від попередньої судової практики. З такого обґрунтування має бути чітко зрозумілим, що суддя знає, що стала судова практика щодо відповідного питання є іншою. Також має бути надане змістовне пояснення, чому позиція, яка була узгоджена раніше, має змінитися. Тільки на підставі таких пояснень можна встановити, чи відхід від практики був свідомим (чи суддя свідомо відхиляється від судової практики, намагаючись ґрунтовно її змінити), чи суд знехтував наявною сталою судовою практикою або просто не знав про її існування (п.32 Висновку).

ГПК не зобов'язує скаржника та інших учасників справи зазначати у касаційні скарги (відзиві на неї) всі постанови Верховного Суду, які стосуються спірного питання, чи у яких міститься тлумачення норми права, про неправильне застосування якої стверджує скаржник. На скаржника та інших учасників справи не покладається відповідальність у випадку незазначення в касаційній скарзі (відзивах) таких висновків та/або нездійснення посилання на відповідні постанови Верховного Суду.

Зазвичай кожен з учасників спору знаходить і посилається на ті постанови Верховного Суду, які підтверджують його правову позицію. Втім, трапляються випадки, коли жодна зі сторін не наводить посилань на наявну релевантну судову практику.

встановлених судами попередніх інстанцій обставин справи.

Формування Верховним Судом висновку має стосуватися спірних конкретних правовідносин, ураховуючи положення чинного законодавства та встановлені судами під час розгляду справи обставини. При цьому формування правового висновку не може здійснюватися поза визначеними статтею 300 ГПК України межами розгляду справи судом касаційної інстанції.

Корпоративна палата вважає, що принцип "jura novit curia" надає право Верховному Суду не бути пов'язаними з юридичними аргументами скаржника, надати власну юридичну кваліфікацію спірним правовідносинам, але лише відповідно до встановлених обставин та в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження.

Цей принцип не надає права Верховному Суду, після відкриття касаційного провадження, у позапроцесуальний спосіб (без вчинення відповідних процесуальних дій, передбачених приписами ГПК України) визначати підстави касаційного оскарження судових рішень у справі на стадії її розгляду.

В контексті наведеного Корпоративна палата також враховує висновки Великої Палати Верховного Суду, викладені у постанові від 09.06.2022 провадження № 11-84cap21 у якій зазначено, що: "... Помилки, допущені судом при прийнятті та виготовленні судового рішення, не можуть виправдовувати вчинення судом дій з їх виправлення у спосіб, не передбачений процесуальним законодавством. У протилежному випадку правосуддя втрачає ознаки

Натомість суддя не може не знати про правові висновки у справах, які він особисто розглядав у складі колегії суддів чи судової палати, і не може ігнорувати їх наявність в силу принципів верховенства права та правової визначеності, приписів ст.36 Закону "Про судоустрій і статус суддів" та норм ГПК.

На сьогодні склалась ситуація, за якої Верховний Суд внаслідок недосконалого механізму підстав касаційного оскарження може дійти взаємовиключних правових висновків без застосування передбаченої процесуальним законом процедури відступлення, що не забезпечує єдності судової практики.

Передбачена процесуальним законом процедура допуску до касаційного оскарження судових рішень не сприяє виконанню Верховним Судом свого основного завдання - забезпечення сталості та єдності судової практики, а відтак, і дотриманню принципу правової визначеності як одного з елементів принципу верховенства права.

Доцільно запровадити систему допуску та фільтрів для касаційного оскарження, передбачивши, що таке оскарження може мати місце у виключних випадках, коли потребує вирішення саме питання застосування норми матеріального та/або процесуального права, а не можливість проведення "розгляду заради розгляду".

Запропонована система допуску до касаційного оскарження судових рішень не тільки забезпечить формування єдиної судової практики, але з часом дозволить значно зменшити кількісне навантаження на цей суд.

Метою і завданням проекту Закону є комплексне

легітимності як процесуальна діяльність. Такі методи роботи суддів не викликать суспільної довіри та матимуть наслідком ігнорування цінностей правосуддя. Вони не можуть виправдовуватися необхідністю забезпечення єдності судової практики чи верховенства права, оскільки за своєю суттю становлять ігнорування процесуального права, дотримання якого очікується суспільством як складової частини верховенства права.

У рішеннях ЄСПЛ наголошується на тому, що правосуддя має не тільки чинитися, також має бути видно, що воно чиниться. На кону стоїть довіра, яку в демократичному суспільстві суди повинні вселяти у громадськість (рішення від 26 жовтня 1984 року у справі "Де Куббер проти Бельгії" (De Cubber v. Belgium) та від 28 жовтня 1998 року у справі "Кастілло Альгар проти Іспанії" (Castillo Algar v. Spain))...“

Корпоративна палата акцентує, що, переглядаючи справу в касаційному порядку, Верховний Суд, який відповідно до частини третьої статті 125 Конституції України є найвищим судовим органом, виконує функцію "суду права", а не "факту", а отже, відповідно до статті 300 ГПК України перевіряє правильність застосування судом першої чи апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, та на підставі встановлених судами попередніх інстанцій фактичних обставин справи.

Наведене, в свою чергу, не може свідчити про обмеження скаржника у праві на доступ до правосуддя та надмірний формалізм щодо змісту і вимог касаційної скарги.

врегулювання питань організації діяльності Верховного Суду задля виконання останнім основного свого завдання - забезпечення єдності та сталості судової практики. Крім того, законопроект має на меті збалансування навантаження справами між різними юрисдикціями та сприятиме швидкому розгляду справ".

Підстави касаційного оскарження були запровадженні у якості "фільтрів", які мали працювати саме на стадії допуску справи до касаційного перегляду, а не при розгляді касаційної скарги по суті, і їх метою було зменшення кількості справ, які переглядаються Верховним Судом як судом касаційної інстанції (в рамках відповідної реформи планувалося й істотне зменшення кількості суддів Верховного суду з 200 до 100). Істотне зменшення навантаження Верховного Суду мало створити можливості для виконання ним своєї основної функції, яка полягає у забезпеченні сталості та єдності судової практики.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116605881>

З огляду на наведене, Корпоративна палата вважає за необхідне відступити від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду від 08.11.2023 у справі № 916/1489/22 щодо можливості надання правового висновку щодо застосування норми права на підставі пункту 3 частини другої статті 287 ГПК України у разі не зазначення в ухвалі про відкриття касаційного провадження такої підстави касаційного оскарження.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/119840738>

Скасована правова позиція	Актуальна правова позиція
Щодо початку перебігу позовної давності за вимогами про субсидіарну відповідальність у справі про банкрутство.	
Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 02.09.2020 у справі №923/1494/15 (2).	Правова позиція КГС ВС згідно з Постановою від 19.06.2024 у справі №906/1155/20 (906/1113/21).
<p>Відповідно до абзацу 1 ч. 5 ст. 41 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», під час здійснення своїх повноважень ліквідатор має право заявити вимоги до третіх осіб, які відповідно до законодавства несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника у зв'язку з доведенням його до банкрутства. Розмір зазначених вимог визначається з різниці між сумою вимог кредиторів і ліквідаційною масою.</p> <p>Субсидіарна відповідальність у справах про банкрутство є самостійний цивільно-правовий вид відповідальності, який покладається на засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі керівника боржника при наявності підтвердження вини вказаних осіб у доведенні юридичної особи (боржника у справі про банкрутство) до стану неплатоспроможності.</p> <p>Про те, що субсидіарна відповідальність у справах про банкрутство є самостійний цивільно-правовий вид відповідальності свідчить і те, що законодавство не пов'язує можливість покладення субсидіарної відповідальності в порядку ч. 5 ст. 41 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" на третіх осіб з наявністю вироку у кримінальній справі щодо таких осіб про встановлення в їх діях (бездіяльності) кримінального правопорушення, оскільки в даному випадку</p>	<p>Право ліквідатора подати заяву про покладення субсидіарної відповідальності виникає не раніше ніж після завершення реалізації об'єктів, включених до ліквідаційної маси банкрута, та розрахунків з кредиторами на підставі проведення такої реалізації у ліквідаційній процедурі.</p> <p>Аналогічний порядок покладення субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника втілено в актуальній правовій позиції, сформульованій Верховним Судом у постановках від 10.06.2020 у справі № 911/3513/16, від 17.06.2020 у справі № 923/590/18, від 14.07.2020 у справі № 904/6379/16, від 24.02.2021 у справі № 902/1129/15 (902/579/20) та від 07.11.2023 у справі № 908/3468/13.</p> <p>Суд зазначає, що такий підхід у покладенні субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника у справі про банкрутство узгоджується як з повноваженнями ліквідатора, порядком проведення відповідних дій у ліквідаційній процедурі, так і з правами суб'єктів субсидіарної відповідальності відповідати за зобов'язаннями боржника у межах об'єктивного розміру цієї відповідальності, що відповідає правовій природі субсидіарної відповідальності саме як додаткової (пункт 9.4).</p> <p>Наведений підхід у покладенні субсидіарної відповідальності та у визначенні ліквідаційної маси для обчислення розміру такої відповідальності (пункти 9.32- 9.34)</p>

<p>особи в силу спеціального припису Закону про банкрутство притягуються до цивільної відповідальності у формі солідарного стягнення (аналогічний висновок про застосування норм права викладений у постанові Верховного Суду від 09.10.2019 по справі № 910/21232/16).</p> <p>Притаманною ознакою цивільно-правової відповідальності є те, що особа, яка є відповідачем, повинна доказати відсутність своєї вини.</p> <p>З вищевикладеного можна дійти до висновку, що після визнання боржника банкрутом, за наявності ознак доведення до банкрутства юридичної особи-боржника, погашення заборгованості банкрута є неможливим внаслідок дій та (або) бездіяльності засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі керівника боржника, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають змогу іншим чином визначати його дії, до поки такі особи не доведуть протилежного.</p> <p>Разом з тим, у положеннях ч. 2 ст. 41 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" визначено, що одним із повноважень ліквідатора у справі про банкрутство є аналіз фінансового становища банкрута.</p> <p>Слід зазначити, що можливістю подання в межах справи про банкрутство заяви до третіх осіб, які відповідно до законодавства несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника у зв'язку з доведенням його до банкрутства наділений виключно ліквідатор банкрута.</p> <p>З наведеного, можна дійти до висновку, що виявлення наявності ознак доведення до банкрутства юридичної особи-</p>	<p>є правильним та зумовлює висновок, згідно з яким передчасне звернення з вимогами про покладення субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство - до здійснення задоволення вимог кредиторів за рахунок коштів, отриманих за наслідками реалізації всіх виявлених у боржника активів, з встановленням факту недостатності майна, виключає розгляд, дослідження, оцінку та встановлення осіб, винних у правопорушенні з доведення боржника до банкрутства, тобто виключає визначення суб'єктів та суб'єктивної сторони відповідного правопорушення.</p> <p>Отже, до завершення погашення визнаних у справі вимог кредиторів за рахунок коштів, отриманих від продажу включених до складу ліквідаційної маси активів боржника, зі встановленням за результатами погашення недостатності майна боржника для задоволення таких вимог заява ліквідатора / кредитора з вимогами про покладення субсидіарної відповідальності та стягнення з винних осіб суми субсидіарної відповідальності не може бути подана, а в разі її подання відповідні вимоги не підлягають задоволенню судом.</p> <p>Висновки щодо моменту виникнення права на вимогу про покладення субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство зумовлюють необхідність формулювання висновку щодо іншої темпоральної категорії у таких правовідносинах - позовної давності та початку її перебігу. Можливість судового захисту суб'єктивного права особи в разі його порушення, визнання або оспорювання, зокрема обумовлена строком, у межах якого особа може звернутися</p>
---	---

боржника покладена саме на ліквідатора банкрута, що пов'язано з виконанням ліквідатором банкрута повноважень визначених ст. 41 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Приписи ч. 5 ст. 41 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" не встановлюють ознак доведення до банкрутства, які можуть стати підставою для покладення субсидіарної відповідальності на засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі керівника боржника.

Саме детальний аналіз ліквідатора фінансового становища банкрута у поєднанні з дослідженням ним підстав виникнення заборгованості боржника перед кредиторами у справі про банкрутство, дозволить ліквідатору банкрута виявити наявність чи відсутність дій засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі керівника боржника щодо доведення до банкрутства юридичної особи.

Відповідно до абзацу 2 ч. 5 ст. 41 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", у разі банкрутства боржника з вини його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі з вини керівника боржника, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають можливість іншим чином визначати його дії, на засновників (учасників, акціонерів) боржника - юридичної особи або інших осіб у разі недостатності майна боржника може бути покладена субсидіарна відповідальність за його зобов'язаннями.

Аналіз положень абзацу 2 ч. 5 ст. 41 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його

до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу - позовною давністю (стаття 256 ЦК України).

Згідно із частиною першою статті 261 ЦК України законодавець встановлює загальне правило, за яким перебіг позовної давності починається від дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

За правовою позицією, викладеною у постанові Великої Палати Верховного Суду від 20.11.2018 у справі № 907/50/16 це правило пов'язане не тільки з часом безпосередньої обізнаності особи про певні обставини (факти порушення її прав), а й з об'єктивною можливістю цієї особи знати про такі обставини.

Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки (стаття 257 ЦК України).

Відповідно до приписів частин другої та третьої статті 267 ЦК України заява про захист цивільного права або інтересу має бути прийнята судом до розгляду незалежно від впливу позовної давності. Позовна давність застосовується судом лише за заявою сторони у спорі, зробленою до винесення ним рішення.

Сплив позовної давності, про застосування якої заявлено стороною у спорі, є підставою для відмови у позові (частина четверта статті 267 ЦК України).

А тому, беручи до уваги, що за наявності ознак доведення до банкрутства юридичної особи - боржника заява про покладення субсидіарної відповідальності може бути подана виключно тоді, коли за результатами проведення ліквідаційної процедури боржника буде встановлена

банкрутом", дає підстави дійти до висновку, що заява про покладення субсидіарної відповідальності може бути подана ліквідатором до суду у разі, коли буде встановлена недостатність майна боржника для повного задоволення вимог кредиторів у справі про банкрутство.

З наведеного слідує, що ліквідатор за наявності ознак банкрутства боржника з вини його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі з вини керівника боржника, для забезпечення реалізації принципу безсумнівної повноти дій ліквідатора у ліквідаційній процедурі, подає таку заяву (про покладення субсидіарної відповідальності) не раніше ніж після завершення реалізації об'єктів ліквідаційної маси та розрахунків з кредиторами на підставі вчинення такої реалізації у ліквідаційній процедурі при наявності обставин недостатності повного погашення кредиторської заборгованості банкрута.

Підтвердженням вищевикладеного є те, що розмір зазначених вимог визначається з різниці між сумою вимог кредиторів і ліквідаційною масою (абзац 1 ч. 5 ст. 41 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом").

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/91436800>

недостатність майна боржника для повного задоволення вимог кредиторів у справі про банкрутство, що вказуватиме на порушення тих прав, які підлягають захисту через правовий інститут субсидіарної відповідальності (пункт 9.17), Суд доходить висновку, що встановлення недостатності майна боржника для задоволення вимог кредиторів у справі про банкрутство є тією обставиною, з якою закон пов'язує початок перебігу позовної давності за вимогами про субсидіарну відповідальність у справі про банкрутство.

У цьому висновку Суд звертається до правової позиції Верховного Суду, викладеної в постанові від 24.02.2021 у справі № 902/1129/15 (902/579/20).

Дійшовши зазначеного висновку, Суд вважає за необхідне відступити від раніше викладеної правової позиції Верховного Суду в питанні обчислення позовної давності при застосуванні субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство, що викладена в постановках від 17.03.2020 у справі № 10/5026/995/2012, від 02.09.2020 у справі № 923/1494/15, від 10.12.2020 у справі № 922/1067/17, від 10.06.2021 у справі № 5023/2837/11, відповідно до якої ухвалення господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом є тією обставиною, яка свідчить що ліквідатор довідався або міг довідатися про наявність ознак доведення до банкрутства юридичної особи-боржника та визначає початок перебігу позовної давності за вимогами про субсидіарну відповідальність у справі про банкрутство.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/120341855>

